

KUANI PRUT SAVAŞI

G. Ciocanescu

"Dimitre Cantemir" /

Kantemir oflu prof.

Prut Seferi

Prut antlaşması

21 KASIM 1997

M. Münir Aktepe

Tarih Ens. Der.

s.1, sf.131-170, 1970, İst.

19 EKİM 1998

27275
Prut Seferi'nin lojistik hazırlıkları ile ilgili emir ve hükümler. YILDIZ, Hakan. Yüksek Lisans. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1994. 164 s., 15 ref.
Danışman:Doç.Dr.İlhan Şahin. Dili:Tr.

YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Prut Antlaşması (TTM)

LEMERCIER-QUELQUEJAY, C.

La Campagne de Pierre le Grand sur le Prut d'après les documents des Archives ottomanes.

Cah. monde russe et soviétique, VII (1966), pp. 221-229

7 AGU 2004

STROIA, Marian. Prima confruntare ruso-turcă pentru supremație la Dunărea de jos la începutul secolului al XVIII-lea: campania de la Prut. *Revista Istorică*, 15 i-ii (2004) pp.41-62. [With abstract in English entitled "The first Russian-Turkish clash for supremacy at the lower Danube in the early eighteenth century; the Prut campaign".]

Prut Antlaşması

lerin birer konak yeri olduğunu, medreselerde mahkemeler kurulduğunu, çalışanlara işleri sağlandığını, ticaret ve iş imkânlarının gelişmesini medreselerin kolaylaştırmış olduğunu ve medreselerin İslâm cemiyetlerinin kaynaşmasına ve İslâm birliğinin doğuşuna hizmet etmiş olduklarını kısaca söyleyebiliriz. Bu bakımdan, yolunuz düşer de birgün, büyük bir sanat eseri olan ve mimarî güzelliğe sahip bulunan bu âbideleri ziyaret ederseniz bir an durup, bugün sessizliğe bürünmüş duran bu taş parçalarının, bir zamanlar, hemen hemen bütün Ortaçağ süresince dünyanın en kudretli medeniyeti olan bir kültürün titreşen dinamizminin kalbinde yaşamış olduklarını düşünebilirsiniz.

Türk Kültürü Araştırmaları
 yıl: XXIII / 1-2 (1985) Ankara

S.427-436.

Dergi / Kitap
 Kütüphanede mevcuttur

7 MAYIS 1993

ROMEN VEKÂYİNÂMELERİNE GÖRE
 BALTACI MEHMED PAŞA'NIN PRUT SEFERİ (1711)*

Mustafa Ali MEHMET**

Balkan milletlerinin, bu arada, Romen milletinin de tarihini birçok yönden aydınlatma bakımından, Osmanlı müverrihlerinin bıraktıkları eserler ne kadar önemli sayılırlarsa, Romen Vekâyinâmelerinin de, Osmanlı İmparatorluğu hususiyle Avrupa tarihi için o derecede önem taşıdıklarını söyleyebiliriz. Gerçekten, Romen Vekâyinâmelerinde, gerek umumî Türk tarihine ve gerekse, Osmanlı Devletinin Avrupa'da ilerleme ve gerileme dönemlerine ait bilgiler bir araya toplandığı takdirde, birkaç cilt teşkil edeceği tahmin edilebilir. Bu arada, birçok yazarın, Avrupa taraflarında cereyan eden hâdiselerin içinde buldukları da dikkate alınacak olursa, Romen Kroniklerinin önemi kendiliğinden ortaya çıkar.

Burada, Romen Vekâyinâmelerinden, ancak XVIII. yüzyıl başlarında vukû bulan önemli olaylardan, Prut Seferine dair mâlûmâtı gözden geçirerek, bu hâdise hakkında verdikleri bilgilerin bâzılarını tanıtmaya çalışacağız. Bilindiği üzere, 1711 yılının Temmuz ayında, o zamanlar Sadrâzam bulunan Baltacı Mehmet Paşa'nın kumandasındaki Osmanlı ordusuyla, Rus Çarı Petro ve Moldova Prensi (*Buğdan Voyvodası*) Dimitrie Cantemir (*Kantemir-oğlu*)'nun orduları, şimdiki Romanya topraklarının bir bölümünü oluşturan Moldova taraflarında, Prut ırmağı boylarında karşılaşmışlar ve birkaç gün süren, fakat, oldukça çetin bir savaş sonucu, her iki tarafın da arzuları üzerine, bir barış antlaşması imzalamışlardır.

Gerçi, o zamandan bu yana, Prut Seferi tarihçileri yakından ilgilendirmiş, hattâ, bu konu üzerine çok sayıda makale ve kitap yayınlamıştır. Bu gibi eserleri burada sıralamağa lüzum yoktur. Ancak, şu hususu belirtmek yerinde olur: Prut Seferi hakkında araştırma yapan uzmanların çoğu hususiyle Türk ve Rus kaynaklarıyla yetinmişler, Eflâk

* Bu makalenin hülâsası, 1979 yılında İstanbul'da düzenlenen III. Uluslararası Türkoloji Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

** Romanya.

1979

«Konya ve Karaman kütüphanelerinde mevcut Karaman-oğulları ile ilgili yazmalar üzerinde çalışmalar», *T D*, sayı 32, s. 117-136.

«İstanbul'un Fatih'i Dünyayı nasıl görüyordu?», *Milliyet Gazetesi*, 29 Mayıs, yıl 30, sayı 11343, s. 2.

1981

«Şehinşah'ın oğlu Şerefeddin İshak hakkında bir kitâbe», *T E D*, X-XI, 109-110.

«Bahriye (Memlûkleri)», *Küçük Türk-İslâm Ansiklopedisi*, fas. 4, s. 295-96.

«Uzun Hasan», *I A*, XIII/136, 91a-96b, (ikmâl).

1982

«İstanbul kuşatmasında iki önemli olay», *T D*, sayı 33, s. 1-6.

«Osman Gazi'nin nesebi meselesi : Osmanlıların şeceresi muhtelif kaynaklarda Nuh oğlu Yâfes'e kadar uzatılmaktadır», *Tercüman Gazetesi*, 14 Haziran, 27. yıl, sayı 7316, s. 2.

«Osman Gazi'nin nesebi meselesi : Osman Gazi ile babası deniz korsanı değil aşiret beyi idiler», *aynı gazete*, 15 Haziran s. 2.

Tarih Dergisi, s. 34, 1983-1984 İstanbul, s. 19-55

*Dergi / Kısım
Kütüphanede Mevcut*

1711 PRUT SEFERİ İLE İLGİLİ BA'ZI BELGELER

M. Münir Aktepe

Osmanlı İmparatorluğu XVII. yüzyılın ikinci yarısı sonlarında Avrupa'da Avusturya, Venedik, Lehistan ve Rusya gibi dört devlete karşı giriştiği mücadelelerden yorgun çıkmış ve 26 Ocak 1699 (24 Receb 1110) tarihli Karlofça barışı ile bunu tamamlayan 13 Temmuz 1700 (26 Muharrem 1112) tarihli İstanbul anlaşması sonunda, yani II. Mustafa'nın hükümdarlığı ve Amuca-zâde Hüseyin Paşa'nın sadâreti döneminde, savaşlar bakımından bir sükûnet devresine girmiş bulunuyordu¹. Sadriâzam Amuca-zâde Hüseyin Paşa'nın gayesi, Osmanlı ordusunu imkân nisbetinde dinlendirmek ve ıslâh etmek; İmparatorluğun iç olaylarını, Sırbistan ve Karadağ ile Basra ve Arabistan havâlisindeki isyânları basdırmak; bilhassa kapısız kalmış olan Sekbânlarla Levendlerin durumunu bir düzene sokmak; daha sonra da mâlî ıslâhatlarla devletin çeşitli işler için ihtiyacı bulunan parayı te'min etmekte. Ancak şahsî mes'eleler, Veziriâzam Amuca-zâde Hüseyin Paşa ile Şeyhülislâm Feyzullah Efendi arasında mevcûd bir takım çekişmeler, devlet işlerinin zamanında ve hakkıyla ıslâhına mâni olmuş, sonunda da Amuca-zâde görevinden ayrılarak, meydanı tamamiyle II. Mustafa'nın hocası Şeyhülislâm Feyzullah Efendi'ye bırakmıştı².

Şeyhülislâmın te'siriyle daha sonra iş başına getirilen Daltaban Mustafa Paşa ve Râmi Paşa gibi vezirler de bu devrede başarılı

1 Hüseyin Paşa hakkında toplu bilgi için bak, Osman-zâde Tâib Ahmed, *Hadikatü'l-vüzerâ, Freiburg* 1969, s. 124-126; Orhan Köprülü, Amuca-zâde Hüseyin Paşa maddesi (*İslâm Ansiklopedisi*), İstanbul; Râmiz Paşa-zâde Mehmed İzzet, *Harita-i Kapüdânân-ı Deryâ*, İstanbul 1249, s. 75-77.

2 Müstakim-zâde Süleyman Sadeddin, *Devhatü'l-meşâyih ma' zeyl* (taş basması) s. 74-76; Orhan Köprülü, Feyzullah Efendi maddesi (*İslâm Ansiklopedisi*), İstanbul; *İlmîyye Salnâmesi*, İstanbul 1334, s. 491-493.

-Prut Savaşı
-Baltacı Mehmed Paşa

19 9 AGUSTOS 1983

HAZINE-İ BİRÜN KÂTİBİ
AHMET BİN MAHMUD EFENDİNİN TUTTUĞU
PRUT SEFERİNE AİT DEFTERDEN KOPARILAN
SAHİFELERDE NELER VARDI?

ŞEVKET RADO

Prut Savaşı, bilindiği gibi, günümüzden tam 275 yıl önce, 1711 yılında Osmanlı Türkleriyle Ruslar arasında cereyan etmiş ve sonunda Türklerin parlak bir zafer kazanması ile neticelenmiştir. Devrin Padişahı Sultan III. Ahmed'in Sadr-ı Âzamı Baltacı Mehmet Paşa'nın kumandası altındaki Türk ordusu, başlarında Çar Koca Petro ile eşi Katerina'nın da bulunduğu Rus ordusunu son derece mâhir bir manevra ile Prut nehrinin bir yanındaki geniş bataklığa sürmüş, çâresiz kalan Ruslar bu durumda Türklerden aman dileyerek, Sadr-ı Âzam ve Serasker Baltacı Mehmet Paşa ile ordunun ileri gelenlerini, biribiri ardından gönderdikleri elçilerle bir an önce bir sulh akdedilmesine razı etmek için adetâ yalvar yakar olmuşlardır. Ne çâre ki Koca Petro'nun, nerede ise Türklere esir düşmeyi göze alıp kendisi esir olduktan sonra ne yapacaklarını yakınlarına söylediği sırada, Türk tarafında sulh müzakerelerini idare edenlerin âcemilikleri yüzünden, harp meydanında kazanılmış bu parlak zafer, hiç de parlak olmayan bir sulh anlaşmasıyla noktalanmış ve Ruslar feci bir çıkmazdan kurtularak memleketlerine salimen dönmek fırsatını kullanmayı başarmışlardır.

Prut Savaşıyla en fazla ilgilenen tarihçilerimizin başında, hiç şüphesiz, değerli hocalarımızdan, rahmetli Prof. Dr. Akdes Nimet Kurat gelmektedir. Kendisinin bu bahis etrafında pek değerli araştırmaları vardır¹. Bilhassa "Prut Savaşı ve Barışı" adlı iki ciltlik eseri en geniş çalışmasını teşkil eder. Prof. Akdes Nimet bu çalışmasında esas kaynak olarak "Hazine-i Birün kâtibi Ahmet bin Mahmud'un 1123 (1711) Prut Seferine ait defteri"nden faydalandığından sitayişle bahsetmektedir ki, bizim de asıl konumuzu bu defter teşkil ediyor.

Bu defter Prut Seferine ait elyazması bir ruznamedir ki, Hazine-i Birün kâtibi olduğu anlaşılan Ahmet bin Mahmud adındaki bir zat "Defter" adını

¹ Bilgi almak için: Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Tarih Araştırma Enstitüsünce yayınlanan Tarih Araştırmaları dergisinin 1966 yılı, Cilt IV, Sayı 6-7, Sayfa 259.

TTK. Belleteri, c.L /198 (Aralık-1986)

S. 807-824

Dergi / Kitap
Kütüphanede Mevcuttur

07 AGU 2009

AN EMPRESS AND A GRAND VIZIER: CATHERINE, BALTACI
MEHMED AND THE BATTLE OF THE PRUT, 1711

Adrian JONES*

(160 125)

This is a study of unusual events on 10 July 1711 (Old Style). Peace broke out just when most people expected a rout. An unusual woman – Empress Catherine I, as she came to be – played an unusual role in shaping the final outcome of a battle. A big bribe was taken; or was it just a normal gift received?

The events in questions took place at the close of a two-night and two-day battle beside the Prut River in Moldavia. The official protagonists were a Russian tsar and emperor-to-be, Peter the Great (born 1672, reigning 1682-1725) and an Ottoman Grand Vizier (*Sadrâzam*), Baltacı Mehmed Paşa (born 1660?, governing 1704-6, 1710-11).

Stories about 10 July 1711 are rich in irony. The victor, Baltacı Mehmed, is now widely viewed as anything-but-Great, a might-have-been, a figure of shame.¹ Conversely, Tsar Peter, the monarch who lost, is now renowned – though few Russian historians, it must be said, dwell on his errors in Moldavia in June-July 1711 or on the luck of his escape unscathed as an unexpectedly generous peace was offered to him by Baltacı Mehmed following Peter's crushing defeat. In retrospect, this was one Turkish view in 1932:

* La Trobe University, Melbourne, Australia, adrian.jones@latrobe.edu.au

¹ François-Marie Arouet de Voltaire is an exception: *Histoire de l'Empire de Russie sous Pierre le Grand* (1759) in *Œuvres historiques*, ed. René Pomeau, Paris, Gallimard, Bibliothèque de Pléiade, 1957, p. 488.

REALİTEDEN EDEBÎ METNE: KLÂSİK TÜRK EDEBİYATI'NDA PRUT SAVAŞI

*İbrahim Halil TUĞLUK**

WABDE YAYINLARI
SONKA GAZETESİ

GİRİŞ

Muhtevası ne olursa olsun her konu, Klâsik Türk Şiiri'nde, belirli bir estetik çerçevenin içinde dile getirilmiştir. Tarihî hadiselerin ele alınışını da aynı şekilde değerlendirmek gerekmektedir.

Osmanlı şairleri, bir savaşın, taşıdığı önem, kamuoyunda uyandırdığı etki, özellikle savaşı kazanan komutanın şahsiyetine ve etkinliğine bağlı olarak, padişaha ya da zafer kazanan komutana eserler sunmuşlardır. Fetih-nâme, zafer-nâme, gazavat-nâme, sefer-nâme, vakâyî-nâme adlarıyla anılan bu eserlerde savaş, gaza, fetih gibi konular işlenmiştir. (Aksoy, 2002: 800) Manzum, mensur, manzum-mensur karışık yazılabilmekle birlikte bu eserlerin çoğu manzum kaleme alınmıştır.

Bu çalışmada Prut savaşı münasebetiyle kaleme alınmış manzumeler şekil ve muhteva itibariyle incelenmiştir. Şehdî ile Baltacı Mehmet Paşa arasında geçen bir muhaverenin tarihî bazı bilgilere ışık tutması açısından taşıdığı önemi göz önünde bulundurarak metnin transkripsiyonunu verdik.

I. Prut Savaşı Münasebetiyle Kaleme Alınan Manzumeler

A. Şekil Özellikleri

1. Nazım Şekli

SIRA	ŞAİR	YY	ŞİİRİN BAŞLIĞI	NAZIM ŞEKLİ	BEYİT / BEND SAYISI
1	Şehdî	18	Bu Zafer-Nâme-i Nusret-Pezîr Dahi Merhûm-ı Merkûm Vezîr-i Dilîr Âsaf-Nazîrin Moskov Kralı Dedikleri Hınzırı Tâbûr-ı Menhûsında Mahsûr u Makhûr ve Necât [ü] Felâhdan Me'yûs Eylemekle Mezbûr Emân ile Sulh u Salâha Niyâz-Mend Olup Üç Kal'a-ı Bozork-Vârdan Kasr-ı Yed Etmekle Pençe-i Kahrından Halâs Olduğu Vakâyî'-i Seferiyyesidir	Kit'a-ı kebîre	87
2	Şehdî	18	Bu Kasîde-i Nâdîde-i Bahâriyye Dahi Bundan Akdem Devlet-i 'Aliyye'de İki Def'a Vezîr-i A'zam-ı Kâmkâr Olan Meshûr u Mûte'âref Teberdâr Mehmed Pâşâ-yı Merhûm u Mağfûrun Def'a-ı Ülâsında Bu Hakîre Nevâzîş-i Bî-şûmâr ile Sipâh Kitâbetin Tevcih ü Emekdâr ve ihtiyâr Olduğumuz Hasebi ile Sipâh Sergisinden Vâkî' Olan Mehlûlât Tedârikiyle Yevmî Yüz Yigirmi Akçe İskemle Tekâ'udu Ol-	Kit'a-ı kebîre	75

* Yrd.Doç.Dr., Adıyaman Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi